

Nr 152.

Av herr **Ekman, Carl Gustaf, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

I proposition nr 12 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga en förordning, avseende att för budgetåret 1923—1924 suspendera § 1 i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Syftet med denna suspension är att det i berörda paragraf förekommande stadgandet om viss avsättning till nämnda fond av inkomster, härrörande från brännvinstillverkningsskatt, maltskatt och rusdrycksförsäljningsmedel ävensom mertull å arrak och rom, icke skulle gälla för budgetåret 1923—1924.

Såsom motivering för detta förslag anför föredragande departementschefen, att han, »med hänsyn till de föreliggande förhållandena, som enligt hans mening ej medgäve någon ökning av skattebördan, hade funnit sig böra tillstyrka, att avsättning till rusdrycksmedelsfonden under nu ifrågavarande exceptionellt hårda budgetår ej skedde i vidare mån än att uppkommen ränteinkomst tillfördes fonden. Ehuru väl detta syfte kunde nås genom att taga i anspråk redan uppkommen behållning i fonden, syntes det honom emellertid mera tilltalande att begära riksdagens direkta medverkan till ett uttryckligt men provisoriskt hävande av författningsbestämmelsen om avsättning.»

Resultatet av ett bifall till denna proposition angives i de däri upp-

tagna beräkningarna bliva, att under det eljes avsättningen av medel till rusdrycksmedelsfonden under budgetåret 1923—24 komme att belöpa sig till 17.3 miljoner kronor, eller om ett samtidigt förberett förslag om höjning av maltskatten vunne godkännande, till 24.3 miljoner kronor, samma avsättning nu komme att reduceras till 2.2 miljoner kronor.

Emot hela den tankegång, som fått sitt uttryck i denna proposition, synas obestriddliga skäl kunna anföras. På sätt av det citerade stycket framgår ställer sig departementschefen på den ståndpunkten, att här finnes egentligen icke mer än två alternativ att välja på. Antingen kunde man för budgetregleringen »taga i anspråk» fondens medel, sedan de blivit, i enlighet med icke upphävd lag, för visst uttryckligt angivet ändamål dit överförda. Eller också borde man, likaledes i uppenbar motsättning till syftet med fonderingslagstiftningen, genom ett temporärt urkraftsättande av avsättningsstadgandet, omhändertaga medlen utan någon som helst avsättningsprocedur. Det tredje, enligt vår mening för ett allmän-giltigt betraktelsesätt självgivna alternativet, nämligen att låta en lag, vars behövlighet och vars bärande motivs riktighet man icke vågar bestrida, bestå och äga obeskuren giltighet, synes av propositionen att döma icke inom regeringen ha kommit under ett mera allvarligt övervägande.

Det är synnerligen lärorikt att studera, hur man kommit fram till en dylik ståndpunkt. Rusdrycksmedelsfondens uppgift angavs vid dess inrättande från alla håll vara att lösgöra såväl kommunerna som staten från deras dittillsvarande ekonomiska beroendeförhållande till rusdryckshanteringen. I denna riktning verkade fonden också under dess första tid. Men man började snart att försöka kringgå fonderingsbestämmelserna och att neutralisera dess verkningar. Vilket skedde, dels genom att man införde nya skatteformer å rusdrycker, vilka skatters avkastning icke av-sattes till fonden i fråga, dels genom att besluta begagna fondens sparade medel till sådana budgetära ändamål, vilka icke motsvarade fonderingens syfte och alltså icke voro i bestämmelserna för medelsanvändningen av-sedda. Genom dessa dubbelsidiga operationer har läget utvecklats sig där-hän, att statens beroende av rusdryckshanteringen nu är mer än dubbelt större än vid tiden för rusdrycksmedelsfondens inrättande.

Vid vidtagandet av varje ny sådan åtgärd har man likväl sökt föreställa både sig själv och andra, att det endast vore fråga om en tillfällig anordning, och att farhågan för, att den kunde bli permanent, vore ogrundad. Verkligheten har emellertid lika ofta, på sätt från nykterhets-intresserat håll ständigt förutsagts, visat, att åtgärderna under därpå föl-

jande nästa år icke blott förnyats, utan utvidgats, befastats och kompletterats med ytterligare påbyggnader av samma art.

När regeringen nu i årets statsverksproposition ävensom i propositionen nr 12 gjort gällande att förslaget om suspension av avsättningsstadgandet endast innebure ett »provisoriskt hävande av författningsbestämmelsen» så måste detta betecknas såsom en liknande, högst osannolik anvisning. Om ersättningsstadgandet nu häves kan med allt skäl frågas: »Finnes det någon med våra statsekonomiska förhållanden förtrogen, som på allvar kan tro, att det följande årets budgetsberedning icke skulle komma att tillgripa det nu givna exemplet? Samt att, sedan dylika suspensioner några gånger fått företagas, man, för att slippa besväret med dessa oupphörligt återkommande framställningar, icke finner det naturligt att nästa steg blir att göra detta provisorium både formellt och reellt definitivt? Riksdagens nykterhetsgrupp finner sig i varje fall icke kunna medverka till en dylik föreställning och nödgas därför, för att fritaga sig från varje delaktighet i ansvaret för det av regeringen föreslagna, inledande steget till förödelse av hela den stora, betydelsefulla, av statsmakterna en gång godkända tanken på avvecklingen av samhällets beroende av rusdrycksmedlen, bestämt yrka avslag på förslaget i fråga.

Till detta vårt yrkande torde anmärkas, att det bort åtföljas av en anvisning om täckning av det inkomstbehov, som ett avslag på propositionen nr 12 medförde. Härpå må förhandsvis genmålås, att därest denna motion, vilken synes böra snarast görligt under riksdagen upptagas till avgörande, bifalles, medlemmarne i riksdagens nykterhetsgrupp icke skola undandraga sig att, i den omfattning som av enskilda ledamöter av riksdagen kan rimligen begäras, medverka till en i längden mera sund, hållbar och lyckosam lösning av budgetproblemet än det här berörda regeringsförslaget synes dem utgöra. Men innan riksdagsmajoriteten tagit ställning till detta yrkande samt innan säkerhet därtill vunnits att, även om avsättning till rusdrycksmedelsfonden sker, i allt fall, på sätt som under de senare åren varit fallet, fondens medel icke utan vidare »tagas i anspråk» för allmänna, budgetära ändamål, föreligger icke anledning för det i riksdagens nykterhetsgrupp representerade intresset att utvälja andra skatteobjekt som lämpliga ersättare för rusdrycksmedlen. Den hittills vunna erfarenheten varnar tvärtom för ett dylikt tillvägagångssätt.

Efter därom fattat enhälligt beslut av riksdagens nykterhetsgrupp, hemställa undertecknade, på grund av vad som anförts,

att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 12 med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Carl Ekman.

August Ljunggren.

J. Bergman.
